

SAT-2B.313-2-L-09

LEGAL REGULATION OF LABOR MIGRATION AND LABOR MOBILITY WITHIN THE CIS

Ivan Bodlev, PhD student

Faculty of Law,
Plovdiv University "Paisii Hilendarski", Bulgaria
Tel.: +359 896 33 57 04
E-mail: ivan_bodlev@mail.ru

***Abstract:** This report presents a task to examine and analyze the basic prerequisites for labor migration and labor mobility of citizens of CIS /Commonwealth of Independent States/ countries. The author will attempt to identify the positions of each of the CIS participants in terms of opportunities and interests and the need for labor migration in the CIS. The needs of citizens and countries to create favorable conditions within the CIS will be explored and described for both host and job-handing countries. The CIS regulatory framework as well as the principles of labor mobility enshrined in the CIS will be explored.*

***Keywords:** Commonwealth of Independent States, labor migration, labor mobility.*

ВЪВЕДЕНИЕ

Миграцията играе все по-забележителна роля в преодоляването на демографския дефицит и недостиг на работна ръка в едни държави, а за други е решение на проблемът с безработицата и намаляване на бедността. Именно от миграцията на населението и неговото преселване в различни региони по света се заражда и самия процес на световната глобализация. Миграцията представлява „мощен драйвър“ и важен икономически компонент в политическите и социалните изменения. Ето защо нея следва да я измерваме и разбираме по съответния начин и ред. Проблемът на международната миграция и необходимостта от постоянното осъвършенстване на механизмите за нейното измерване са много важни за държавите от ОНД, в рамките на които се наблюдават големи потоци на мигранти. Независимо от това осъвършенстването на статистическите системи за измерване на миграцията протича бавно, този процес е дълъг заради слабото взаимодействие между производителите на статистическите данни за миграция.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Държавите участници в ОНД се сблъскват с масова миграция за първи път след разпада на СССР. И ако в началото на 90-те трансграничните миграции бяха свързани със завръщането на субектите на своята историческа родина, то от втората половина на това десетилетие, миграцията се основава предимно на икономически причини. Основната приемаща държава и главен миграционен партньор за държавите участници в ОНД е Русия. Повечето държави от ОНД към настоящия момент разполагат с отворени работни позиции, които няма кой да ги запълни, където съответно се осезава потребността за привличане на чужда работна ръка, в същото пък време в редица от държави от обединението, в които се наблюдава демографски ръст е заинтересирани в трудова миграция на своите граждани т.к. това в известна степен позволява да се разрешат проблемите със заетостта и повишаване на жизнения стандарт на населението и най-важното от политическа гледна точка- отслабване на социалното напрежение. Например, в Киргизия, Армения и Молдова всяко трето семейство зависи от доходите на свои близки получени в Руската Федерация. По експертни оценки паричните преводи на трудещите се мигранти от Русия към родината си съставлява за Молдова 25% от БВП на държавата, за Таджикистан 20% от БВП, а например азербайджанските мигранти докарват въщи до 3 милиарда щатски долара за година, което е почти три пъти повече от чуждестранните капиталовложения в държавата.

В ОНД бе предприет опит за координиране на политиката в областта на трудовата миграция, като през 1994 г. между държавите е подписано споразумение за сътрудничество в областта на трудовата миграция и социалната защита на полагащите труд мигранти, а през 1998 г. споразумение за сътрудничество в борбата с незаконната миграция. През следващите години, в рамките на съдружеството започва да нараства тенденцията за установяване на граници между държавите членки, засилване на митническия контрол и ограничаване на свободното придвижване на хора през границите. Тези органичителни мерки са отражение на растящото безпокойство на държавите по повод ръста на незаконната миграция, която наред с ислямския тероризъм, търговията с наркотици и оръжие се разглеждат като заплаха за безопасността на отделните държави. В резултат на което през 2000 г. практически престана да действа Бишкекското Споразумение от 1992 г. за безвизово придвижване на гражданите от ОНД в рамките на ОНД, което служеше за основа на откритият миграционен режим в региона. От споразумението излязоха много държави в това число и основно приемащата мигранти държава - Русия. През този период от време независимите държави предпочитат да водят преговори и подписват двустранни споразумения в по-свети и ограничени рамки. Такива например са и споразуменията подписани в рамките на ЕВРАЗЕС, както и ред от двустранни договори които предвиждат безвизови миграции на гражданите. Именно през 2000 г. държавите от ОНД започнаха да приемат и обнародват миграционни закони и норми, които по своя характер не съответстват и не кореспондират с нормите договорени в сключените от същите държави споразумения в рамките на ОНД.

Направлението на миграционните потоци на постсъветското пространство постепенно се променя, формират се нови вектори за движение на мигранти, например в ОНД постепенно се увеличава притокът на работна сила от Китай, Виетнам и Средна Азия. Тези миграционни движения могат да доведат до засилване на конкуренцията за трудов ресурс и да обострят ситуацията с заетостта на местните в региона.

Отрицателни фактори на трудовата миграция в ОНД.

С невъоразено око може да се видят негативните явления съпровождащи трудовата миграция. За приемащите държави това означава деформация на трудовата борса, вследствие на нарушеното търсене и предлагане на работна сила в отделните региони, а именно разпространяване на недеклаирана и нерегистрирана заетост и «сиво» трудоустройство на мигранти. За държавите-изпращачи миграцията образува дефицит на трудови ресурси в редица икономически сектори, изгубване на квалифициран персонал и тн.

Основната причина за негативните последици е неефективното междудържавно сътрудничество в миграционната сфера. Доминиращата форма в миграционните движения между държавите от ОНД си остава нелегалната миграция и недеклаираната заетост на чуждестранните работници, в резултат на което повечето трудови мигранти са принудени да живеят и работят извън рамките на законового поле.

Международно правно регулиране на трудовата миграция.

Важно място в международното регулиране на трудовата миграция в ОНД заемат следните основополагащи актове:

- Международен пакт за икономически, социални и културни права от 1996 г. ;
- Конвенция на МОТ от 1975 г. № 143 за трудещите се мигранти ;
- Рекомендация на МОТ от 1975 г. № 151 за трудещите се мигранти .

Принципните положения касаещи трудовата миграция и правата на работниците-мигранти са закрепени в учредителните документи на ЕС и преди всичко в Римския договор от 1957 г. Един от признаците на европейската интеграция закрепва свободата на придвижване на работници в пределите на общността, без дискриминация и нарушаване правата на гражданите на държавите-членки на ЕС по отношение на тяхната заетост, трудово

възнаграждение и охрана на труда. Римският договор предоставя възможност на всеки чужденец да приеме направеното му предложение за постъпване на работа от всяка една държава – членка на ЕС, свободно да се движи по територията на предприятието и да работи на същите условия, които са предоставят на местните работници.

Динамиката на трудовите правоотношения с участие на чужденци, е интересна в рамките на ОНД. Например, в Трудовите кодекси на РСФСР и на другите републики влизащи в състава на СССР, трудът на чужденците въобще не е бил регламентиран по простата причина, че чужденци просто е нямало или те не са били в достатъчно количество сред съветските работници и служещи. Дълго време правният статут на мигрантите в СССР се определя със «Закон на СССР от 24.06.1981 г. №5152-X за правното положение на чужденците на територията на СССР». След разпадането на СССР основен правен акт регулиращ отношенията по въпросите свързани с използване на чуждестранна работна ръка става указа на президента на Руската Федерация от 16.12.1993 г. № 2146 за привличане и използване в РФ на чуждестранна работна сила и утвърденото в него Приложение /Правилник/. В Приложението е закрепен и описан разрешителният ред за допускане на чуждестранни граждани на националния пазар на труда в РФ. Като цяло то предвижда изключително сложна процедура за получаване на разрешение за привличане на чуждестранни кадри.

Към настоящият момент на територията на РФ и ОНД трудовите кодекси регламентиран редът за полагане на труд на чужденците в съответствие с нормите на международното право. Обаче, има известни разминавания които носят процедурен характер, така например, за разлика от законодателствата на западните държави нормите на трудовото законодателство на държавите от ОНД предвиждат задължителна писменна форма на трудовия договор, изключения съставя кодекса на Таджикистан, допускащ сключване на трудов договор, както в писмена, така и в устна форма. Ако нормите на РФ не съдържат изчерпателно основанията за необоснован отказ за приемане на работа на чужденци, то кодекса на труда на Беларус предвижда конкретни такива основания, което не е пречка за признаване на трудовия договор сключен с чужденецът за основен източник за възникване на трудово правоотношение. Също така, следва да се отбележи и препоръчителния законодателен акт «миграция на трудовите ресурси на държавите от ОНД», приет на 13.05.1995 г. в Санкт Петербург с постановление на междупарламентарната асамблея на държавите участници в ОНД.

Актът се базира на всеобщата декларация за правата на човека, договора за създаване на икономически съюз и споразумението за сътрудничество в областта на трудовата миграция и социалната защита на трудещите се мигранти, изхождайки от основополагащите се документи на ООН в областта на правата на човека и принципите изработени в рамките на международната организация на труда. Нормативния акт съдържа основни принципи на съгласуваната законодателна политика в областта на трудовата миграция в ОНД. Целта на настоящия закон е, да урегулира процесът на движение в държавите от ОНД, да обезпечи гаранции за правата на трудещите се мигранти, независимо от това на коя територия те са се намирали, намират или ще се намират. Да способства за изработка и сближаване на законодателствата на държавите от ОНД за сключване на междудържавни споразумения в областта на трудовата миграция и на тази основа за взаимодействие на държавите по въпроси представляващи взаимен интерес.

ИЗВОДИ

Предвид изложеното по-горе може да се направи извода, че миграцията е ключов фактор в интеграцията между населението в държавите от ОНД. Трудовата миграция е своеобразна част от икономиките на държавите от ОНД, в които тя играе ролята на «пяна» която запълва финансовите «пробоини» у една икономика и трудовите дупки в другите.

И на последък мисля, че най-важният извод от докладът ми е, че правителствата на държавите участници в ОНД лека полека започват да отделят по-голямо внимание върху

трудова миграция в правен, икономически и психологически аспект. Миграцията става «адапатор» за преживяване на голяма част от населението на държавите от ОНД предвид актуалните икономически условия и низкият стандарт на живот в голяма част от тях.

REFERENCES

- <http://cis.minsk.by/page.php?id=180> Ustav na OND. 22 yanuari 1993
- http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_86989/ Sporazumenie za sŭtrudnichestvo v oblastta na trudovata migratsiya i sotsialnata zashtita na polagashtite trud migranti. 15 april 1994
- http://moscow.iom.int/russian/Legislation/CIS_IllegalMigration_ru.pdf Sporazumenie za sŭtrudnichestvo v borbata za nezakonnata migratsiya. 6 mart 1998
- http://base.spinform.ru/show_doc.fwx?rgn=25681 Sporazumenie za bezvizovo predvizhvanе na grazhdanite na Obedinenieto na Nezavisimite Darzhavi po teritoriyata na uchastnitsi v nego /Beshkeksko Sporazumenie/. 9 oktomvri 1992.
- http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/pactecon.shtml Mezhdunaroden pakt za ikonicheskite, sotsialnite i kulturnite prava. 16 dekemvri 1966
- http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/ed_norm/normes/documents/normativeinstrument/wcms_c143_ru.htm Konventsiya № 143 za zloupotreba v oblastta na migratsiyata i za obezpechavane na rabotnitsite – migranti revenstvo v nachina za otnasyane. MOT – 4 yuni 1975
- http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/ed_norm/normes/documents/normativeinstrument/wcms_r151ru.htm Rekomendatsiya №151 na MOT. Rekomendatsiya za rabotnitsite – migranti. 4 yuni 1975.
- Kiseleva, I.YA. Trudovoe pravo Rossii. Moskva,2001
- http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_15671/ Zakon na SSSR №5152-KH „Za pravnoto polozhenie na chuzhdentsite v SSSR“. 24 yuni 1981
- http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_2863/ Ukaz na prezidenta na RF №2146 za privlizane i izpolzване v RF na chuzhdestranna rabotna sila. 16 dekemvri 1993.
- http://www.archipelag.ru/agenda/povestka/povestka-immigration/trud/zakon_akt/ Rekomendatelen zakonodateln akt „Migratsiya na trudovite resursi v OND“. 13 maĭ 1995.